

ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВПРОВАДЖЕННЯ

DISTANCE TECHNOLOGIES OF TEACHING IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF PRESCHOOL EDUCATION: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF IMPLEMENTATION

Стаття присвячена висвітленню особливості впровадження та застосування дистанційних технологій навчання в контексті розвитку дошкільної освіти. Дистанційна освіта розглядається як невід'ємна складова сучасного освітнього процесу в закладах дошкільної освіти в Україні.

У статті визначено основні документи, які регулюють питання дистанційної освіти в Україні; висвітлюється відсутність єдності в термінології, що стосується дистанційних технологій навчання, зокрема використовуються терміни «он-лайн навчання», «дистанційна освіта», «дистанційне навчання», «дистанційні технології навчання», «інформаційні технології» та інші. Робиться спроба уточнення та розгляду різниці між цими термінами.

Детально розглядаються поняття «он-лайн навчання», «дистанційне навчання» та «дистанційні технології навчання». Зазначається, що он-лайн навчання охоплює синхронний обмін інформацією через Інтернет, тоді як дистанційне навчання – це більш широкий термін, який включає різноманітні методи, що дозволяють навчатися без фізичної присутності у класі. Дистанційні технології навчання об'єднують ідеї дистанційного навчання та активне використання сучасних освітніх технологій для ефективного та результативного навчання.

Зазначається, що дистанційні технології навчання набувають все більшого значення, зокрема і в дошкільних закладах освіти, де забезпечення повноцінного розвитку дитини визначається як ключова мета. Описано основні та найбільш ефективні дистанційні технології навчання як інструменти для розвитку навичок дітей дошкільного віку.

Також сформульовано та охарактеризовано основні переваги та недоліки впровадження та використання дистанційних технологій навчання в закладах дошкільної освіти.

Визначено, що застосування дистанційних технологій навчання у дошкільній освіті може виявитися надзвичайно корисним, якщо враховувати потреби та особливості дітей дошкільного віку. Ці технології можуть розширити можливості навчання, забезпечити взаємодію та розвивати різні аспекти дитячого розвитку.

Ключові слова: дистанційне навчання, дистанційна освіта, дистанційні технології

навчання, заклади дошкільної освіти, діти дошкільного віку.

The article is devoted to highlighting the peculiarities of the implementation and application of distance learning technologies in the context of the development of preschool education. Distance education is considered as an integral part of the modern educational process in preschool education institutions in Ukraine.

The article defines the main documents that regulate the issue of distance education in Ukraine; the lack of unity in the terminology related to distance learning technologies is highlighted, in particular, the terms «online learning», «distance education», «distance learning», «distance learning technologies», «information technologies» and others are used. An attempt is made to clarify and consider the difference between these terms.

The concepts of «on-line learning», «distance learning» and «learning using distance learning technologies» are considered in detail. It is noted that online learning encompasses the synchronous exchange of information over the Internet, while distance learning is a broader term that includes a variety of methods that allow learning without the physical presence of a classroom. Learning using distance learning technologies combines the ideas of distance learning and the active use of modern educational technologies for an efficient and effective learning process.

It is noted that remote learning technologies are gaining more and more importance, especially in preschool educational institutions, where ensuring the full development of the child is defined as a key goal. The main and most effective remote learning technologies are described as tools for developing the skills of preschool children.

The main advantages and disadvantages of the implementation and use of remote learning technologies in preschool education institutions are also formulated and characterized.

It was determined that the use of remote learning technologies in preschool education can be extremely useful, if the needs and characteristics of preschool children are taken into account. These technologies can enhance learning, enable interaction and develop various aspects of child development.

Key words: distance learning, distance education, distance learning technologies, preschool education institutions, preschool children.

УДК 37.09

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/67.1.51>

Білоус І.І.,

канд. екон. наук,
доцент кафедри освітології і педагогіки
Західноукраїнського національного
університету

Дем'янюк А.В.,

канд. екон. наук,
доцент кафедри освітології і педагогіки
Західноукраїнського національного
університету

Постановка проблеми у загальному вигляді.

У сучасному світі, завдяки стрімкому розвитку технологій та викликам, які виникли у зв'язку із пандемією, війною, питання використання дистанційних

технологій в освіті, зокрема і дошкільній, стає вкрай актуальним. Це являється важливою складовою стратегії розвитку освіти для наймолодших членів суспільства. Сьогодні освіта вийшла на

новий формат взаємодії всіх членів цього процесу. Перебудовуватись довелося і дошкільній системі освіти. В умовах, що склалися, діяльність педагога передбачає основні форми роботи з дітьми та батьками (законними представниками) у дистанційному режимі.

Дистанційне навчання має багато особливостей, які дозволяють знайти індивідуальний підхід до кожного здобувача освіти, дитини дошкільного віку, виходячи із особливостей сприйняття навчального матеріалу. У закладах дошкільної освіти, де взаємодія та особистий контакт важливі для розвитку дитини, використання дистанційних технологій навчання стало викликом та одночасно можливістю продовжити освітній процес.

Зростання технологічної грамотності суспільства взагалі створює позитивні умови для запровадження дистанційних технологій навчання у дошкільну освіту. Ефективні онлайн-ресурси та інтерактивні платформи можуть не тільки допомагати дітям засвоювати знання, але й розвивати їх критичне мислення та творчі здібності. Стрімкий розвиток суспільства та глобалізація, війна, пандемії вимагають негайних розробок конкретних методик запровадження інноваційних форм в освітній процес усіх закладів освіти, у тому числі дошкільних.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання запровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання досліджувалися та досліджуються багатьма науковцями, зокрема, таких як: В. Бондаренко, В. Глазова, М. Жалдак, О. Квасник, Л. Колісник, О. Лучанінова, Ю. Машбиць, В. Мороз, Е. Носенко, Н. Підбуцька, С. Резнік, О. Романовський, А. Черкашин, Г. Шайнер та інші. Впровадження дистанційних технологій навчання, зокрема перспективи розвитку дистанційної освіти, досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Ю. Богачков, Д. Дзвінчук, В. Журавльов, Д. Іванченко, С. Куркіна, В. Кухаренко, Н. Морзе, П. Стефаненко, Н. Стукало, Дж. Андерсон, Ст. Віллер, Т. Едвард, Р. Клінг та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри нормативно-правове забезпечення та підвищену увагу науковців до питання запровадження дистанційних технологій навчання в закладах дошкільної освіти, дана проблема не є до кінця дослідженою.

Метою статті є визначення особливостей впровадження в роботу закладів дошкільної освіти дистанційних технологій навчання, визначення їх позитивних та негативних сторін.

Виклад основного матеріалу. Ще зовсім недавно про дистанційну освіту можна було почути як про інноваційну форму освітнього процесу, але вже сьогодні застосування дистанційних технологій навчання у сфері освіти ні в кого не

викликає подиву. Дистанційне навчання у закладах освіти стало однією зі складових ланок безперервного освітнього процесу. Заклади освіти почали активно впроваджувати цей напрямок у свій освітній процес.

Одним з основних документів, які регулюють питання освіти в Україні, зокрема, і дистанційну форму навчання у різних ланках освіти, є Закон України «Про освіту» [4]. Також розроблено ряд положень, які регламентують питання дистанційної освіти, а саме: Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» (2013), який визначає порядок організації дистанційного навчання та його основні принципи [5]; Положення про електронні освітні ресурси (2019), який визначає поняття електронних освітніх ресурсів, їх основні види, вимоги до них, порядок розроблення та впровадження [6]; «Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні» (2022), де надано рекомендації щодо діяльності закладів дошкільної освіти на період дії правового режиму воєнного стану, зокрема, в розділах 1 і 2 подано інформацію про організацію освітнього процесу в закладах дошкільної освіти під час дії правового режиму воєнного стану (очний, дистанційний, змішаний) [7] та інші нормативно-правові акти.

Варто зазначити, що в галузі дослідження дистанційних освітніх технологій немає єдності в термінології, у науковій літературі часто використовуються такі поняття, як «он-лайн навчання», «дистанційна освіта», «дистанційне навчання», «дистанційні технології навчання», «інформаційні технології», «інформаційно-комунікаційні технології», які застосовують для характеристики особливостей навчання на відстані із застосуванням сучасних інформаційних технологій або традиційного поштового зв'язку. На нашу думку, ці поняття часто використовуються як синоніми, але вони мають свої відмінності в термінології. Так, згідно визначенням, прийнятим ЮНЕСКО, інформаційна технологія – це комплекс взаємопов'язаних наукових, технологічних, інженерних дисциплін, які вивчають методи ефективної організації праці людей, зайнятих обробленням і збереженням інформації, обчислювальну техніку і методи організації її взаємодії з людьми і виробничим обладнанням, їх практичні додатки, а також пов'язані з усім цим соціальні, економічні та культурні проблеми [8]. Інформаційно-комунікаційні технології – це широкий термін, що охоплює використання технологій для обробки, передачі та зберігання інформації. До ІКТ входять різні види технологій, які сприяють обміну та обробці інформації (ноутбуки, комп'ютери, смартфони, планшети, електронна пошта та інші способи зв'язку, програмне забезпечення, електронні бази даних тощо) [9].

Зупинимось на таких поняттях, як он-лайн навчання, дистанційне навчання і дистанційні технології навчання:

– Он-лайн навчання відбувається через мережу Інтернет і може відбуватися лише в синхронному режимі. Здобувачі освіти та педагоги можуть знаходитися в різних фізичних місцях, проте вони спілкуються та обмінюються інформацією за допомогою електронних засобів зв'язку, таких як відео-конференції, чати, електронна пошта та інші он-лайн платформи, зокрема Zoom, Google Meet тощо і вступають у взаємодію он-лайн одночасно.

– Дистанційне навчання є більш широким терміном і включає будь-які методи, за допомогою яких здобувачі освіти можуть навчатися, не знаходячись фізично в класі. В статті 9 Закону України «Про освіту» дистанційна форма здобуття освіти визначається як «індивідуалізований процес здобуття освіти, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [4]. Це може включати в себе он-лайн навчання, але також інші методи, такі як навчання за допомогою письмових матеріалів, аудіо-записів, телевізійних програм, поштових матеріалів тощо. Дистанційне навчання – це форма навчання, яке може відбуватися в синхронному чи асинхронному режимі. В першому випадку здобувачі освіти та педагог вступають у взаємодію он-лайн одночасно (заняття в Zoom чи на інших платформах). В другому – педагоги знайомлять здобувачів освіти з навчальним планом на день чи тиждень, переліком онлайн-матеріалів, завдань тощо, які повинні опанувати і виконати кожен здобувач в доступний для нього час.

– Дистанційні технології навчання. Цей термін вказує на використання конкретних технологій навчання в процесі дистанційного навчання. Це може включати в себе використання різних платформ, програм, відео-конференцій, інтерактивних вправ і т.д., які роблять навчання більш доступним та ефективним в віддалених умовах.

Отже, он-лайн навчання – це конкретна форма дистанційного навчання, а дистанційне навчання – більш широкий термін, який включає в себе різні методи, включаючи, але не обмежуючись, он-лайн підходи. Дистанційні технології навчання об'єднує концепцію дистанційного навчання і визначається активним використанням сучасних освітніх технологій у процесі навчання.

Дистанційні технології навчання набувають все більшого значення, особливо в закладах дошкільної освіти, де забезпечення повноцінного розвитку дитини визначається як ключова мета. Тому, важливо відзначити, що ці технології можуть служити ефективним інструментом для розвитку

навичок дітей дошкільного віку. Зокрема, мобільні додатки та ігри для дошкільників не лише надають їм можливість навчатися літерам та цифрам, але й розвивають моторику, увагу та логічне мислення. Наприклад, додатки, які пропонують інтерактивні віртуальні пазли чи логічні ігри, сприяють когнітивному розвитку дитини, роблячи навчання цікавим та ефективним. Також, можливе використання таких дистанційних освітніх технологій, як: віртуальні екскурсії та ігри (віртуальний проєкт «Музеї просто неба», «Морська подорож», «Віртуальні зоопарки», Веселі Саморобки тощо); освітні відео та мультфільми (HeyKids, 3 любов'ю до дітей, Пані Калина, Вишиванчик тощо); електронні книги та аудіо книги (Казкарік, 4read.ORG, ukrainianaudiobooks.com, <http://chytanka.com.ua>, <http://abetka.ukrlife.org>, <http://derevo-kazok.com.ua> – бібліотеки кращих аудіокниг в жанрі Дитяча література тощо); інтерактивні мультимедійні завдання (logiclike.com, learningapps.org, www.levko.info, pustunchik.ua/ua тощо); віртуальні платформи для розвитку дітей дошкільного віку (<https://numo.mon.gov.ua/>) тощо.

Відео-конференції та он-лайн уроки можуть стати ефективними інструментами для віддаленого вивчення, забезпечуючи можливість дітям взаємодіяти з педагогами та однолітками, навіть не виходячи з дому. Це особливо важливо в умовах обмежень, які можуть виникнути через хвороби, епідемії, війну або інші обставини.

Загалом, впровадження дистанційних технологій навчання в дошкільну освіту має ряд переваг, зокрема:

1. Доступ до різноманітних освітніх ресурсів, оскільки дистанційні технології надають можливість дітям та педагогам користуватися широким спектром освітніх ресурсів, таких як відео, ігри, програми та інтерактивні уроки.

2. Індивідуалізація навчання – застосування дистанційних технологій дозволяє створювати індивідуальні навчальні програми, враховуючи особливості кожної дитини та її освітні потреби.

3. Розвиток технологічних навичок – використання комп'ютерів, планшетів та інших пристроїв розвиває у дітей технологічні навички, які стануть важливими в їхньому майбутньому.

4. Залучення батьків – дистанційні технології можуть сприяти взаємодії батьків та дітей в процесі навчання, створюючи більше можливостей для спільного навчання та виховання.

5. Взаємодія та комунікація, адже використання он-лайн платформ дозволяє дітям спілкуватися та співпрацювати навіть на відстані, що сприяє їхньому соціальному розвитку.

6. Ефективне використання часу – за допомогою дистанційних технологій можна проводити уроки та опановувати матеріал в зручний для всіх час та місці, що забезпечує більшу гнучкість в орга-

нізації навчального процесу. А також дозволяють зменшити час і витрати, пов'язані з пересуванням.

7. Адаптабельність, оскільки он-лайн-ресурси і інтерактивні програми можуть бути адаптовані для різних рівнів розвитку дітей, дозволяючи створювати індивідуальні навчальні плани та завдання, що враховують рівень розвитку та потреби кожної конкретної дитини.

Проте, існують певні виклики та недоліки запровадження дистанційних технологій в дошкільній освіті, які слід враховувати, зокрема:

1. Відсутність особистого контакту. Важливість особистого взаємодії та контакту для дітей дошкільного віку може бути обмеженою при використанні дистанційних технологій навчання.

2. Обмежений розвиток соціальних навичок. Відсутність особистого спілкування може обмежити можливості розвитку соціальних навичок та емоційного інтелекту.

3. Проблеми зі збереженням уваги. Деякі діти можуть мати труднощі у використанні дистанційних технологій через складнощі зі збереженням уваги на довгий період часу.

4. Необхідність батьківської підтримки. Діти дошкільного віку можуть потребувати більше батьківської підтримки та нагляду під час використання дистанційних технологій.

5. Потреба педагогічної підтримки. Педагогам може бути складно надавати достатню педагогічну підтримку та контроль в он-лайн середовищі, особливо при роботі з дітьми дошкільного віку.

6. Технічні проблеми. Нерівний доступ до технічних засобів та проблеми зі з'єднанням можуть стати перешкодою для успішного впровадження дистанційних технологій.

7. Питання безпеки та конфіденційності. Застосування дистанційних технологій вимагає уваги до питань безпеки даних та конфіденційності дітей.

Також проблемою в реалізації дистанційної форми навчання в закладах дошкільної освіти можна зазначити і дотримання санітарних вимог, складених із врахуванням вікових особливостей розвитку дітей раннього та дошкільного віку.

Висновок. Загалом, загальна ефективність дистанційних технологій у дошкільній освіті залежить від розуміння та урахування усіх вищезазначених факторів при плануванні та впровадженні навчальних програм. Ці технології можуть бути корисними як складова інтегрованого підходу до дошкільної освіти, забезпечуючи цікаві та освітні можливості для дітей. Однак важливо враховувати, що використання технологій повинно бути збалансованим та відповідати потребам розвитку маленьких дітей. Адже, найважливіше у використанні дистанційних освітніх технологій в дошкільній освіті – збалансований підхід. Технології не повинні виходити за межі розважального інструменту, вони повинні служити цілям виховання та

розвитку дитини. Дошкільний вік визначається особливо важливим етапом формування особистості, і тому важливо обирати технології, які підтримують розвиток та соціалізацію.

Застосування дистанційних технологій навчання у дошкільній освіті може виявитися надзвичайно корисним, якщо враховувати потреби та особливості дітей дошкільного віку. Ці технології можуть розширити можливості навчання, забезпечити взаємодію та розвивати різні аспекти дитячого розвитку. Важливо залишатися свідомими та враховувати баланс між традиційними методами та використанням новітніх технологій для створення найбільш сприятливого середовища для дошкільного навчання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Куркіна С., Журавльов В. Дистанційне навчання як складова освітніх реформ в Україні. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2021. № 5(109). С. 60–71.

2. Стукало Н. Надзвичайне віддалене навчання vs онлайн освіта. URL: <https://naqa.gov.ua/2020/10/надзвичайне-віддалене-навчання-vs-онла/> (дата звернення: 20.01.2024).

3. Дзвінчук Д. І. Мегатренд дистанційної освіти: переваги, недоліки, ризики. Освітній дискурс. 2020. Вип. 26. С. 7–18.

4. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 20.01.2024).

5. Наказ МОН України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» від 25.04.2013 року № 466. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0703-13> (дата звернення: 20.01.2024).

6. Наказ Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України «Положення про електронні освітні ресурси» від 01.10.2012 № 1060. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12#Text> (дата звернення: 20.01.2024).

7. Лист міністерства освіти і науки України «Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні» від 02 квітня 2022 Р. № 1/3845-22. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-rekomendaciyi-dlya-pracivnikiv-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-na-period-diyi-voennogo-stanu-v-ukrayini> (дата звернення: 20.01.2024)

8. Directory of international network for information in science and technology education (1992). INISTE, UNESCO, Paris, 154 p.

9. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти: монографія / за наук. ред. Ребухи Л.З. [Ребуха Л.З., Білоус І.І., Дем'янюк А.В., Кричківська О.В., Савіцька В.В., Брик Р.С., Кавецький В.Є.]. Тернопіль, ЗУНУ. 2022. 143 с.

10. Наказ МОЗ України «Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів» від 24.03.2016 № 234. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text> (дата звернення: 20.01.2024).